

ارائه الگوی مدارای اجتماعی تماشاگران باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

محمدرضا بنی اسدی^۱، بهرام قدیمی^{۲*}، کاوه خبیری^۳، زهرا علیپور درویش^۴، شهلا حجت^۵

۱. دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی ورزش دانشکده اجتماعی واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. دانشیار گروه جامعه‌شناسی ورزش دانشکده اجتماعی واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. استادیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. دانشیار گروه مدیریت بازرگانی دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۵. استادیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

تاریخ دریافت: (۹۹/۰۹/۱۳) تاریخ پذیرش: (۹۹/۱۲/۲۴)

Providing a model of social tolerance for spectators of Iranian Football Premier League clubs

M.R. BaniAsadi¹, B. Ghadimi^{2*}, K. Khabiri³, Z. Alipoor Darvish⁴, Sh. Hojjat⁵

1-PhD student Department of Sociology of Sport, Faculty of Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2-Associate Professor Department of Sports Sociology, School of Social Sciences, Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3-Assistant Professor Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4- Associate Professor Department of Business Management, School of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

5-Assistant Professor Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

Received: (2020. December. 03)

Accepted: (20201. March. 14)

Abstract

Social tolerance is one of the concepts that is addressed in different scientific disciplines. In the present qualitative research, this concept has been done in the field of sociology with the aim of designing a model for developing social tolerance of Iranian football club spectators to using Grounded Theory. 17 interviews with experts were performed by purposive sampling method and analyzed with the help of Maxqda software. The result of these interviews was a set of basic themes that were collected during the coding process and categories were extracted from them; Then, in the axial coding stage, the link between the categories under the following headings: causal conditions, contextual conditions, intervening conditions, strategies and consequences of social tolerance was determined in the form of axial coding paradigm; Then, in the selected coding stage, the story was drawn. Based on the results, the spectator social tolerance pattern in addition to causal conditions (mental, value and institutional conditions); Underlying conditions (individual, cultural and social) The intervening conditions (physical and educational infrastructure) are also important in the development of social tolerance, which ultimately has consequences such as interaction, empathetic action and well-being of football spectators.

Keywords

Social Tolerance, Grounded Theory, Football Spectators

چکیده

مدارای اجتماعی از جمله مفاهیمی است که در رشته‌های متفاوت علمی بدان پرداخته می‌شود. در پژوهش کیفی حاضر این مفهوم در حوزه جامعه‌شناسی و باهدف طراحی الگویی برای توسعه مدارای اجتماعی تماشاگران باشگاه‌های فوتبال ایران با استفاده از نظریه داده‌بنیاد انجام شده است. ۱۷ مصاحبه با خبرگان با روش نمونه‌گیری هدفمند انجام و باکمک نرم افزار مکس کیودا تحلیل شده‌اند. حاصل این مصاحبه‌ها، مجموعه‌ای از مضامین اولیه بود که طی فرایند کدگذاری باز گردآوری و از درون آن‌ها مقوله‌هایی استخراج شد؛ سپس در مرحله کدگذاری محوری، پیوند میان مقوله‌ها ذیل عناوین: شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای مدارای اجتماعی در قالب پارادایم کدگذاری محوری تعیین شد؛ در ادامه و در مرحله کدگذاری انتخابی نیز سیر داستان ترسیم گردید. براساس نتایج، الگوی مدارای اجتماعی تماشاگران علاوه بر شرایط علی (شرایط ذهنی، ارزشی و نهادی)؛ شرایط زمینه‌ای (فردی، فرهنگی و اجتماعی) شرایط مداخله‌گر (زیرساخت فیزیکی و آموزشی) را نیز در توسعه مدارای اجتماعی مهم می‌داند که در نهایت پیامدهایی همچون تعامل، کنش همدلانه و بهزیستی تماشاگران فوتبال را به دنبال دارد.

کلید واژه‌ها

مدارای اجتماعی، تئوری داده‌بنیاد، تماشاگران فوتبال

مقدمه

در جوامع مدرن، با گسترش ارتباطات محلی و بین‌المللی، مردمان سراسر دنیا با هویت‌های مختلف به تعامل مداوم و وسیع با یکدیگر نیاز داشته و در این ارتباطات، با عرصه‌های نوین فرهنگی آشنا می‌شوند. چالش فراروی دولت‌ها، ملت‌ها و گروه‌های اجتماعی یافتن شیوه‌های هدایت کردن این گونه روابط به سمت تجربیات دموکراتیکی است که یکی از شیوه‌های عمده، روحیه و رفتار توأم با مدارای اجتماعی می‌باشد (بشیریه؛ ۱۳۷۴: ۶۱). مدارا پذیرش و کنار آمدن با افراد و گروه‌هایی است که از نظر نظام ارزشی و عقیدتی با هم متفاوت هستند (کابایاشی؛ ۲۰۱۰: ۵۴۷). مدارای اجتماعی در جامعه و گروه‌های اجتماعی باعث تقویت روحیه نقادی و مسؤولیت‌پذیری می‌شود، روابط کلامی و ارتباطی بهبود یافته و امکان گفتگو در جامعه فراهم می‌شود. همچنین می‌تواند بستر ساز اعتماد و امنیت در جامعه بوده و به واسطه شکل‌گیری روابط معنی‌دار، روحیه جمعی را تقویت نماید (جلائیان؛ ۱۳۹۷: ۱۳۶). باید توجه داشت مادامی که افراد جامعه ای دارای اعتقادات متفاوت باشند، با یکدیگر اختلاف پیدا می‌کنند و اگر قرار باشد بیش‌تر آنها اهل مدارای اجتماعی نباشند، صلح اجتماعی غیرممکن خواهد شد. (سادا ژاندرون؛ ۱۳۷۸: ۵۶). میدان ورزش نیز خصوصیات یک جامعه را دارد یا به زعم الیاس (۱۹۹۴) ورزش کلید شناخت جوامع و مدخلی مناسب برای تحلیل ساختارهای حاکم بر جوامع است (مهر آیین، ۱۳۹۳: ۱۷۱). ورزش به عنوان پدیده‌ای اجتماعی، در جوامع مدرن امروز جایگاه خاصی در مطالعات اندیشمندان علوم مختلف یافته است. ابعاد گوناگون این پدیده، آن را از یک امر رقابت‌انگیز صرف خارج ساخته و دامنه آن را به اغلب موضوعات اجتماعی مرتبط کرده است. در بین فعالیتهای گوناگون ورزشی رایج در سراسر دنیا، بی‌تردید ورزش فوتبال پرطرفدارترین، پر شرکت‌کننده‌ترین، پربیننده‌ترین فعالیت و رشته ورزشی به شمار می‌آید (رحمتی؛ ۱۳۹۰: ۷). از سال ۱۹۶۰ که فوتبال حیات اجتماعی یافت و توجه محققین اجتماعی را به خود جلب نمود. باین حال این پدیده جهانی امروزه با چالش‌های جدی روبه‌روست که به راحتی نمی‌توان از آن گذر نمود یکی از این چالش‌ها، رفتارهای نامناسب و توهین‌آمیز و فاقد احترام تماشاگران فوتبال در ورزشگاه‌ها است. شواهد و تحقیقات انجام شده در مورد رفتارهای تماشاگران نشان می‌دهد که رفتارهایی در تعارض با مدارای اجتماعی در بین

تماشاگران فوتبال به کرات مشاهده شده است (آقایی و ملا نوروزی، ۱۳۹۷). این رفتارها، مختص یک کشور، یک شهر و یک ورزشگاه نیست. در کشورهای مختلف از جمله آلمان، کره جنوبی، ترکیه، ایتالیا، پرتغال، انگلستان، هلند، برزیل، روسیه، کمبیا، بلژیک، فرانسه، اسکاتلند، دانمارک، آرژانتین، ژاپن، چین و... نیز وجود داشته است (قاسمی و همکاران؛ ۱۳۸۸: ۷۸-۶۳).

پژوهش‌های متعددی در بحث مدارای اجتماعی انجام شده است و هر کدام از یک زاویه موضوع را مورد مطالعه قرار داده‌اند که از هر کدام از تحقیقات داخلی و خارجی به سه نمونه اشاره می‌شود: در بخش داخلی، حسین زاده (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان «کارکردها و فنون مدارا در زندگی اجتماعی» نتیجه گرفت که خیر و برکت، امنیت، بهره‌مندی، خوشبختی، محبت، کینه‌زدایی، افزایش روزی، و موفقیت و پایداری در زندگی به عنوان پیامدهای مثبت مداراست. عسگری (۱۳۸۸) با پایان‌نامه «گونه‌شناسی مدارا و سنجش آن در میان دانشجویان دانشکده‌های علوم اجتماعی دانشگاه تهران و علامه طباطبایی» نشان داد که دانشجویان از میان انواع مدارا، از مدارای سیاسی بیشتری برخوردار بوده‌اند. سراج زاده و دیگران (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان «بررسی رابطه میزان دینداری و انواع آن با مدارای اجتماعی» نشان داده است که تاثیر میزان دینداری بر ابعاد و مؤلفه‌های مختلف مدارا متفاوت است و نمی‌توان از یک بُعد صحبت کرد. در بخش تحقیقات خارجی دویسکارایوف^۳ و کولبایف^۴ (۲۰۱۷) در تحقیقی تحت عنوان «ورزش به عنوان یک عامل مهم تقویت مدارا» به این نتیجه رسیده که نقش روابط بین الملل ورزشی در شکل‌گیری مدارا و تفاهم جهانی در بین مردمان جهان و رویدادهای مهم بین‌المللی در این زمینه موثر است. بنا به نتایج تحقیق جیمز کلارک (۲۰۰۹) با عنوان «فوائد تنوع و ارزش مدارا»، مدارا یک نوع فضیلت است که عمق مذهبی یا اخلاقی دارد و ریشه‌ای متفاوتی، و می‌تواند فضیلت اصلی جامعه مدنی را به طور فزاینده‌ای افزایش دهد. دینیدومینیک (۱۹۹۳) در پژوهشی با عنوان «مدارا، عدم مدارا و گفتگوی بین‌مذاهب» نشان داد رابطه بین ساختارهای یک دین و روحیه مدارای پیروان آن دین در ارتباط متقابل با پیروان ادیان دیگر دارد و ادیانی که از ساختارهای جزمی و خشک برخوردار هستند، انعطاف کمتری در رفتار پیروان آنها وجود دارد.

پیشینه تحقیقات انجام شده در مورد مدارای اجتماعی را چنین می‌توان جمع‌بندی کرد: اولاً، مدارای اجتماعی از جمله

3- DOSKARAYEV

4- KULBAYEV

1- kabayasi

2- elyas

ضمن واکاوی مفهوم مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال با روش کیفی در حوزه جامعه‌شناسی ورزش، الگوی شکل‌دهنده مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال را شناسایی و مدیران و پژوهشگران را به مقوله مدارای اجتماعی در این زمینه به عنوان شیوهایی نو در جهت تعاملات مثبت انسانی در بین تماشاگران جلب کند.

در جدول (شماره ۱) نمونه‌هایی از رفتار مغایر با مدارای اجتماعی در بین تماشاگران در فوتبال دهه‌های اخیر جمع‌آوری شده است (رحمتی، ۱۳۸۲: ۲۵).

مفاهیمی است که در مطالعات تجربی و میدانی به ویژه در داخل، در رشته جامعه‌شناسی ورزش کمتر مورد توجه قرار گرفته است. ثانیاً اکثر تحقیقات انجام شده در حوزه سیاسی و دینی بوده است. در تحقیقات صورت گرفته در زمینه مدارای اجتماعی و عوامل موثر بر آن فرضیه‌ها و رویکردهای متعددی مطرح شده است از جمله: میزان تماس بین افراد، رقابت، یادگیری، تاثیر، تحصیلات، سن، شبکه‌های اجتماعی، مکان، نقش رسانه‌ها، سرمایه فرهنگی، مدرسه، نقش انجمن‌ها، و... ثالثاً تحقیقات انجام شده بیشتر با روش کمی و پیمایشی صورت گرفته است. بنابراین پژوهشگر در این تحقیق قصد دارد تا

جدول ۱. برخی رفتارهای مغایر با مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر

ردیف	بازی	تاریخ و محل بازی	رفتار مغایر با مدارای اجتماعی
۱	استقلال. پرسپولیس	آزادی آبان ۱۳۵۸	هجوم تماشاگران به داخل زمین مسابقه
۲	پرسپولیس. پاس	شیرودی مهر ۱۳۶۲	درگیری تماشاگران و توهین به یکدیگر
۳	استقلال. پرسپولیس	آزادی بهمن ۱۳۷۳	درگیری بازیکنان دو تیم و هجوم تماشاگران به داخل زمین
۴	استقلال. پرسپولیس	آزادی دی ۱۳۷۹	زدو خورد بازیکنان دو تیم و توهین تماشاگران به یکدیگر
۵	تراکتورسازی. نفت	یادگار امام ۹۴	هجوم تماشاگران به زمین، توهین به هم و درگیری با مأمورین
۶	پرسپولیس. استقلال	آزادی فروردین ۹۵	پرتاب سنگ و فحاشی طرفداران دو تیم به یکدیگر
۷	استقلال اهواز. پرسپولیس	تختی خرداد ۹۵	سنگ پرنی به سمت تماشاگران حریف و هجوم به داخل زمین
۸	استقلال و پرسپولیس	آزادی شهریور ۹۵	فحاشی تماشاگران و پرتاب اشیاء به سمت یکدیگر
۹	استقلال و تراکتور	آزادی آذر ۹۵	پرتاب بطری و سنگ تماشاگران دو تیم به یکدیگر
۱۰	فولادخوزستان. پرسپولیس	تختی اهواز دی ۹۵	اعتراض تماشاگران و سنگ پرنی به سمت یکدیگر
۱۱	فولادخوزستان. سیاه جامگان	غدیر اهواز بهمن ۹۵	اعتراض تماشاگران تیم فولاد و شکستن صندلی‌های ورزشگاه
۱۲	استقلال و پرسپولیس	آزادی بهمن ۹۵	پرتاب اشیاء از تماشاگران حین خروج و مصدومیت تعدادی
۱۳	استقلال و پرسپولیس	آزادی مهر ۹۶	توهین تماشاگران دو تیم به هم و مربیان و بازیکنان
۱۴	استقلال و پرسپولیس	آزادی اسفند ۹۶	توهین تماشاگران دو تیم به یکدیگر و مربیان و بازیکنان

حال تاکنون مطالعه‌ای در باب مدارای اجتماعی مبتنی بر پارادایم تفسیری و تفهیمی در حوزه جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی ورزش در رابطه با این موضوع صورت نگرفته است. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال ارائه الگوی مدارای اجتماعی در بین تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران است و به دنبال پاسخگویی به این سوال اساسی است که الگوی مناسب مدارای اجتماعی در بین تماشاگران لیگ برتر فوتبال در ایران کدام است؟

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق استفاده شده در این پژوهش، کیفی، با پارادایم

شواهد نشان می‌دهد برخورد‌های نامناسب و غیر احترام‌آمیز مغایر با مدارای اجتماعی در بین برخی از تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران در بعضی موارد، باعث افزایش درگیری‌ها و نزاع‌های بیشتر تماشاگران فوتبال، افزایش اضطراب و احساس ناامنی در ورزشگاه‌ها، خدشه دار کردن حیثیت، فرهنگ اجتماعی و ملی کشور، تعلیق تماشاگران، محروم شدن تیم‌ها از حضور تماشاگران در ورزشگاه‌ها، تعلیق فوتبال ملی توسط نهاد‌های بین‌المللی و به طور کلی محروم کردن تماشاگران فوتبال از کارکردها و مزایای موثر این ورزش شده است. لذا پرداختن به موضوع مدارای اجتماعی و ارائه الگو و راهبرد‌های لازم برای ایجاد و افزایش مدارای اجتماعی تماشاگران و رضایتمندی آنها ضروری و از اهمیت برخوردار است. با این

کد گذاری باز (اولیه)

در این مرحله به همه نکات کلیدی مصاحبه‌ها در نرم افزار مکس کیودا عنوانی داده شد، سپس همه این عناوین در جداول آورده شدند. کدهای اولیه بر اساس تحلیل جمله به جمله یا کدگذاری در سطح پاراگراف به پاراگراف، بعد از مصاحبه‌ها انجام شد. در این مرحله ۶۱۴ کد اولیه شناسایی شد. که با حذف برخی کدهای تکراری تعداد کدهای مستقل باز اولیه به ۸۵ کد رسید.

کد گذاری محوری (ثانویه)

در این مرحله کدهای اولیه بدلیل فراوانی آنها، به کدهای ثانویه تبدیل شدند، سپس چند کد ثانویه تبدیل به کد مفهومی شدند. در نهایت مقولات محوری (۳۴ مورد) مشخص و در نظمی منطقی برای تولید نظریه زمینه‌ای در قالب مدل پارادایمی در ارتباط قرار داده شده است. که شامل؛ شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبرد ها و پیامدها و پدیده محوری است. چگونگی شکل‌گیری این مقولات به شرح موارد زیر آمده است.

شرایط علی

شرایط علی که به مجموعه‌ای از علل و عوامل ایجابی و ایجاد مداری اجتماعی تماشاگران و ضرورت و اهمیت ایجاد و برقراری آن از منظر سوژها اشاره دارد، شرح آن در جدول شماره (۳) آمده است.

یکی از شرایط علی موثر بر مدارای اجتماعی در اکثر مصاحبه‌های انجام شده؛ عدالت محوری و شایسته‌سالاری است. به عنوان نمونه یکی از صاحب نظران می‌گوید: «مسئله دیگری که حالا مطرح هستش مسئله شایسته‌سالاری و برخورد عادلانه با بازیکنان و تماشاگران است. وقتی تماشاگر شایسته‌سالاری رو درک بکنه یعنی بفهمه که داور در جایگاه خودش داره به درستی داوری میکنه مدیریت استادیوم ورزشگاه داره کارشو به نحو احسن انجام می‌دهد و... در رفتارش تجدید نظر خواهد کرد».

نقش ارزش‌ها و باور‌ها عامل مهم ایجابی دیگری است که در ایجاد مدارای اجتماعی از طرف سوژه‌ها بیان شده است. یکی از صاحب نظران می‌گوید: «دو مفهوم فشار ساختاری و باور همگانی شده خیلی مهم است و می‌شود در مورد تماشاگران فوتبال هم درست باشد. فشار ساختارها باعث می‌شود وقتی تماشاگر به ورزشگاه بیاید این فشار را در آنجا تخلیه کند. وقتی این فشارها به حدی می‌رسد که همه باور کنند در ورزشگاه یک کل مسنجم را تشکیل می‌دهند، رفتارهایی را انجام می‌دهند که مغایر با مدارای اجتماعی است».

تفسیری و با روش، داده بنیاد (گردند تئوری)^۵ است. در این تحقیق از رهیافت نظام مند استراوس و کوربین استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش، شامل ۱۷ نفر از افراد متخصص (دکتری و دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی ورزش، که به شکل انتخابی (هدفمند) بودند. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۵۵ دقیقه به طول انجامید. جمع‌آوری اطلاعات مربوط به مبانی نظری، از روش کتابخانه‌ای استفاده شد. همچنین ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه با افراد متخصص با شرایط ذکر شده بود مراحل کدگذاری در ۳ مرحله (اولیه، ثانویه و گزینشی) انجام گرفت. در مرحله کدگذاری اولیه (باز)، به همه نکات کلیدی مصاحبه‌ها عنوانی داده شد، سپس همه این عناوین در جداولی آورده شدند که کدهای اولیه بر اساس تحلیل جمله به جمله یا کدگذاری در سطح پاراگراف به پاراگراف، بعد از اتمام هر مصاحبه انجام شد. در گام دوم (کدگذاری ثانویه) کدهای اولیه به دلیل فراوانی آنها، به کدهای ثانویه تبدیل شدند، سپس چند کد ثانویه تبدیل به کد مفهومی و در نهایت مقولات فرعی مشخص و ارائه شدند. در گام نهایی (کدگذاری گزینشی)، فرایند ارتباط دهی در کدگذاری محوری بر بسط و گسترش یکی از طبقات قرار گرفت. این کار بر اساس مدل پارادایمی که شامل پدیده، شرایط علی، زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبرد ها و پیامدها بر اساس روش استراوس و کوربین انجام شد و مقوله اصلی تأیید و مشخص شدند. به منظور اعتباربخشی به نتایج پژوهش حاضر از روش کنترل اعضا استفاده شد. فرایند تأییدپذیری توسط مصاحبه شونده‌گان به صورت، ارزیابی چند تن از متخصصان خارج از فرایند پژوهش و با بازبینی و اصلاح بر اساس نظر این متخصصان انجام شد. فرایند اعتبارسنجی آن نیز، با ارزیابی شرکت کنندگان از پژوهش و به شکل ارسال کدهای استخراج شده به سایر شرکت کنندگان بود، که نقطه نظر ایشان در اکثر موارد اعمال شد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش به منظور رسیدن به هدف پژوهش، پس از مطالعات صورت گرفته و مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۷ نفر از افراد متخصص (دکتری و دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی ورزش) انجام گرفت. در حالی که بعد از مصاحبه دهم، تقریباً داده‌ها تکراری بودند و اشباع نظری حاصل شده بود، برای اطمینان و اعتبار بیشتر، این فرایند تا مصاحبه آخر ادامه یافت. سپس مصاحبه‌های حاصله در نرم افزار مکس کیودا ۱۰ قرار داده شده و کدگذاری باز انجام شد.

جدول ۲. مشخصات مصاحبه کننده ها

موضوع		گروه سنی			جنسیت		مدرک تحصیلی		سمت		
شاخص	۳۰- ۴۰	۴۱- ۵۰	۵۱- ۶۰	مرد	زن	دکتری ج. ورزش	دانشجوی دکتری ج. ورزش	استاد دانشگاه	مدرس دانشگاه	معلم	محقق
فراوانی	۱۴	۱	۲	۱۳	۴	۵	۱۲	۵	۷	۲	۳
درصد	۸۲	۶	۱۲	۷۶	۲۴	۲۹	۷۱	۲۹	۴۱	۱۲	۱۸

جدول ۳. شرایط علی مدارای اجتماعی تماشاگران

کد انتخابی	مقولات محوری	مقولات فرعی
شرایط علی	عدالت محوری	اجرای عدالت در مورد باشگاه ها حاضر در لیگ برتر
		اجرای عدالت در مورد بازیکنان
		اجرای عدالت در مورد تماشاگران تیم های حاضر در لیگ برتر
	اعتماد اجتماعی	اعتماد به خانواده
		اعتماد بین شخصی
		اعتماد نهادی
	کنترل اجتماعی	کنترل رسمی
		کنترل غیر رسمی
		خود کنترلی
	ارزش ها و باورهای مذهبی	اعتقادات دینی و مذهبی تماشاگران
ارزش ها و باور های تماشاگران		

برای واکنش های کلامی و رفتاری خودش حساب کند و با خودش می گوید اگر من در این صحنه از با سایر تماشاگران مدارا نکنم، ممکن است دستگاه های نظارتی متوجه رفتار من بشوند و من را دوباره جریمه کنند من را بازداشت کنند تیم من را از بازی بعدی تیم محروم کنند احتمال ریسک و شدت مجازات به نظرم بالاتر برود...» و نهایتاً مدارا در خانواده یا مدارای خانوادگی عامل دیگری است که در توجه به لزوم و ضرورت برقراری مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال در مصاحبه ها بیان شده است. صاحب نظری در مورد این شرط بیان می دارد؛ اینکه فرد متعلق به چه خانواده ای هست خانواده در چه ساعتی یا مربوط به کدام طبقه اجتماعی هستند از پایگاه اجتماعی و اقتصادی برخوردارند میزان روابط اجتماعی فرد نوحه خانواده فرد اینکه خانواده از نوع سلسله مراتبی است یا افقی؟ آیا اعضای خانواده شان با هم مدارا می کنند. اینها همه خیلی اهمیت دارند. ک. در این زمینه معتقد است؛ وقتی یک فرد از یک خانواده حتی به عنوان فرزند خانواده دنبال کار باشد. و درآمدی نداشته باشد و فشار اقتصادی را تحمل کند.

اعتماد عامل دیگری است که در توجه به لزوم و ضرورت برقراری مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال در مصاحبه ها بیان شده است. صاحب نظر دیگری بیان می کند که «موضوع اعتماد هم مهم است بر مدارای اجتماعی تماشاگران. اینکه تماشاگر فوتبال به دیگران چقدر می تواند اعتماد کند، به نهاد های اجتماعی و مدیران آنها چقدر اعتماد دارند، چقدر به دولت مردان به مدیران ورزشی اعتماد دارد. خوب اعتماد پایین به مردم و نهاد های اجتماعی باعث کاهش مدارای اجتماعی خواهد شد و تماشاگر در ورزشگاه سعی می کند خودش گلیم خودش را از آب بیرون بکشد. خودش سعی می کند از حق خودش دفاع کند» و کنترل اجتماعی عاملی است که در توجه به لزوم و ضرورت برقراری مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال در مصاحبه ها به آن اشاره شده است در این زمینه یکی از صاحب نظران گروه مصاحبه می گوید: «کنترل بیرونی مثل پلیس یا تمام افرادی که نظم ورزشگاه را بر عهده دارند و دوربین های نظارتی و... بیشتر باشد، فرد ریسک بالاتری را

شرایط مداخله گر

شرایط مداخله گر شرایط کلی و وسیع هستند که بر چگونگی کنش و کنش متقابل اثر گذارند (استرواس و کوربین، ۲۰۰۸) بر اساس تحلیل محتوای مصاحبه ها ۵ مؤلفه به عنوان شرایط مداخله گر به شرح جدول (۵) شناسایی شد.

جدول ۵. شرایط مداخله گر مدارای اجتماعی تماشاگران

مقولات فرعی	مقولات محوری	کد انتخابی
دوستان	گروه مرجع	شرایط مداخله گر
مربیان		
بازیکنان		
کاپیتان تیم		
لیدر		
پیشکسوتان	شرایط حاکم بر ورزشگاه	
جو هیجانی		
جایگاه تیم در جدول رده بندی		
نتیجه بازی		
سابقه بازی های تیم		
گمنامی	نقش رسانه های جمعی	
رفتار نیروی انتظامی		
نحوه قضاوت داور		
تحریکات محیطی		
فضای مجازی		
تلویزیون	تسهیلات و امکانات	
رادیو		
روزنامه		
تسهیلات و امکانات بیرون ورزشگاه	مدیریت	
تسهیلات و درون بیرون ورزشگاه		
اجرای نظم و مقررات		
آگاهی بخشی		
برنامه ریزی		
برنامه های فرهنگی		

پیامدها

بر اساس تحلیل مصاحبه های انجام شده، پیامد های دستیابی به وضعیت مطلوب مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال از نظر سوژه ها در ۴ مقوله محوری به شرح جدول (۶) جای گرفت:

اگر این فرد به داخل ورزشگاه بیاد اون آستانه تحمل و رفتاری که ما از این فرد انتظار داریم دیگر نمیتوانیم ببینیم.

شرایط زمینه ای

شرایط زمینه ای به مجموعه ای از شرایط محیطی پیرامون تماشاگر است که از منظر سوژه ها این شرایط موجب یا مانع بوجود آمدن مدارای اجتماعی شوند. اشاره دارد، شرح این شرایط در جدول شماره (۴) آمده است.

جدول ۴. شرایط زمینه ای مدارای اجتماعی تماشاگران

مقولات فرعی	مقولات محوری	کد انتخابی
سرمایه فرهنگی ذهنی	سرمایه فرهنگی	شرایط زمینه ای
سرمایه فرهنگی عینی		
سرمایه فرهنگی نهادی		
شغل	طبقه اجتماعی	
تحصیلات		
درآمد		
محل سکونت	شرایط محیطی تماشاگر	
سن		
وضعیت تاهل		

یکی از شرایط زمینه ای موثر بر مدارای اجتماعی در اکثر مصاحبه های انجام شده؛ مفهوم طبقه اجتماعی است. به عنوان نمونه در مصاحبه ای یکی دیگر از صاحب نظران مورد مصاحبه می گوید: «...ولی در مورد تماشاگران می توانیم بگوئیم که اکثر آنها از قشر یا طبقه ضعیف هستند رفتارشان هم سنتی است و بنابراین می توانیم بگوئیم مدارای اجتماعی در بین آنها کمتر رعایت می شود. اگرچه این رفتارها با تغییر و تحول در جامعه، تغییر و تحول پیدا خواهد کرد».

از دیگر شرایط زمینه ای مفاهیم، سن، تحصیلات، محیط خانواده، محل سکونت، سرمایه فرهنگی تماشاگران بود که سوژه ها به آن اشاره کردند. به عنوان نمونه صاحب نظر دیگری از گروه مصاحبه بیان می کند که: «به نظر من سن و تحصیلات، محیط خانواده خیلی تاثیر دارد طبقه اجتماعی که صد درصد تاثیر دارد و همینطور می توانیم بگوئیم که افرادی که از سرمایه فرهنگی بالاتری برخوردار هستند به دلیل برخورداری از منابع آگاهی بخشی شان و همچنین به دلیل برخورداری از فعالیت های فرهنگی متنوع تاب آوری بیشتر در مقابل تفاوت های بومی، قومیتی، سیاسی و... را در محیط ورزشگاه از خود بروز می دهند».

جدول ۶. پیامد های مدارای اجتماعی تماشاگران

مقولات فرعی	مقولات محوری	کد انتخابی
کاهش رفتار های ضد اجتماعی در ورزشگاه	پیامد های اجتماعی	پیامد ها
افزایش بهزیستی و رفاه تماشاگران		
افزایش اعتماد اجتماعی تماشاگران		
افزایش نشاط اجتماعی در بین تماشاگران		
استقبال بیشتر بانوان، کودکان، بزرگسالان از بازی های لیگ	پیامد های فرهنگی	
احترام به ارزش ها و باور ها و اعتقادات تماشاگران با هویت های مختلف		
به رسمیت شناخته شدن تفاوت های هویتی		
ترویج اخلاق در بین تماشاگران	پیامد های سیاسی	
الگو سازی درست برای نوجوانان و کودکان		
حفظ و تقویت یکپارچگی ملی رضایت اجتماعی در بین تماشاگران		
نگاه مثبت سازمان های ورزشی بین المللی به فوتبال ایران	پیامد های اقتصادی	
کاهش هزینه های ناشی از جرائم انضباطی		

جدول ۷. راهبرد های مدارای اجتماعی تماشاگران

مقولات فرعی	مقولات محوری	کد انتخابی
ترویج فرهنگ مدارای اجتماعی از سنین پایه	الگو سازی	راهبرد ها
سیستم طرفداری سازمان یافته		
آموزش لیدر		
آموزش بازیکنان، مربیان، پیشکسوتان		
ترویج برنامه های فرهنگی در ورزشگاه		
الگو برداری از لیگ های موفق دنیا		
تشکیل گروه های طرفداری چند قومیتی		
آموزش و نظارت بر برنامه های تلویزیونی	مدیریت رسانه های جمعی	
آموزش و نظارت بر برنامه های رادیو		
آموزش و نظارت بر مطالب روزنامه ها		
مدیریت فضای مجازی	اقدامات مدیران حوزه ورزش	
چیدمان داوری		
برنامه ریزی و نظم در برگزاری بازی های لیگ		
سازماندهی تماشاگران		
شایسته سالاری		
توزیع عادلانه منابع مالی بین باشگاه ها		

راهبرد ها

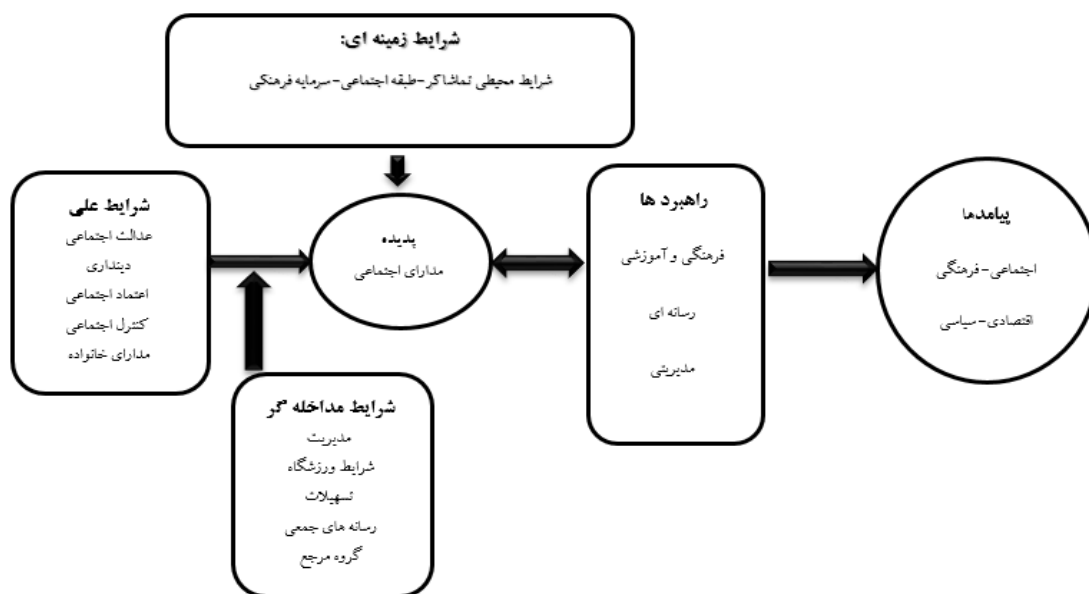
بر اساس تحلیل مصاحبه های انجام شده، دستیابی به وضعیت مطلوب مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال نیازمند به کارگیری راهبردهایی است که شرح آن در جدول (۷) بیان شده است.

پدیده محوری :

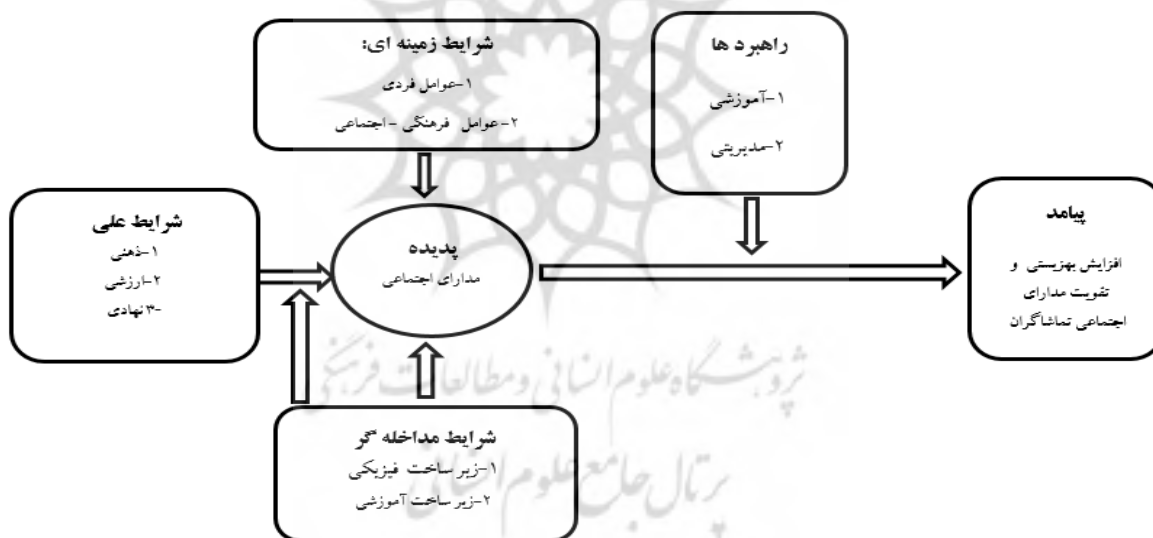
حادثه یا اتفاق اصلی است که یک سلسله کنشها و کنشهای متقابل برای کنترل یا اداره کردن آن وجود دارد. پدیده محوری مورد مطالعه در این پژوهش مدارای اجتماعی تماشاگران است که مشخصات مربوط به آن در جدول (۸) ارائه شده است. برای تبدیل تحلیل ها به نظریه، طبقه ها باید به طور منظم به همدیگر مرتبط شوند. پژوهشگر بر حسب فهم خود از متن پدیده مورد مطالعه، یا چهارچوب، مدل پارادایم را به صورت روایتی عرضه می کند و یا مدل پارادایم را بهم ریخته و به صورت ترسیم از نظریه نهایی نشان می دهد.

جدول ۸. شاخص های مدارای اجتماعی استخراج شده از داده ها و چارچوب مفهومی

مقولات فرعی	مقولات محوری	کد انتخابی
مدارای قومیتی	مدارای اجتماعی	مدارای اجتماعی
مدارای ملیتی		
مدارای دینی		
مدارا نسبت به تهیه کنندگان تلویزیونی منتقد	مدارای سیاسی	
مدارا نسبت به ژورنالیست ها		
مدارا مجرمان	مدارای اخلاقی و رفتاری	
مدارا با جرم		
مدارا نسبت به سبک های پوشش تماشاگران		
نگرش درباره حضور یا عدم حضور زنان در ورزشگاه	مدارای جنسیتی	

شکل ۱. مدل پارادایمی بر اساس کدگذاری محوری

شکل ۲. مدل نهایی مداری اجتماعی تماشاگران فوتبال

یک بعد و مولفه نیست بلکه در حوزه قومیتی، سیاسی، دینی، ملیتی، با مجرمان و جرم و مدارا با تیم رقیب مطرح می‌شود. ولی بزرگترین چالش مداری اجتماعی در بین تماشاگران بیشتر به بعد قومیتی مداری اجتماعی مربوط است. همچنین تحلیل دیدگاه مشارکت کنندگان پژوهش پیرامون موضوع مداری اجتماعی تماشاگران فوتبال منتج به پیدایش یک الگوی کیفی شد که عوامل آن به شرح زیر است.

الف) شرایط علی: در مدل نهایی پژوهش شرایط علی موثر

کدگذاری گزینشی

پس از مطالعه مبانی نظری موجود و مصاحبه با افراد صاحب نظر در زمینه مداری اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران مقوله‌های اصلی و فرعی مربوط به پدیده مداری اجتماعی احصا و الگوی مفهومی نهایی به شرح شکل (۲) تدوین شد.

بحث و نتیجه گیری

طبق یافته‌های تحقیق، مفهوم مداری اجتماعی منحصر به

ب) شرایط زمینه ای: شرایط زمینه ای موثر بر مدارای اجتماعی تماشاگران شامل مقولات زیر شناسایی و تایید شد: (۱) طبقه اجتماعی (۲) سرمایه فرهنگی (۳) محیط خانوادگی (۴) و متغیرهای زمینه شخص (سن، تحصیلات، شغل و تاهل). از نظر پاسخگویان شرایط زمینه ای فرد می تواند رفتار تماشاگران فوتبال و از جمله مدارای اجتماعی در بین آنها را تحت تاثیر قرار دهد. به نظر پاسخگویان، الهام پذیری الگوی رفتاری تماشاگران فوتبال از محیط خانواده و نوع سرمایه و طبقه اجتماعی نیز کاملاً مشهود است. از نظر اکثر مصاحبه کننده ها تماشاگرانی که سرمایه فرهنگی پایین، از طبقه پایین و از خانواده های نا به سامان هستند کمتر مدارا جو هستند.

در مورد طبقه اجتماعی تیلور و کلارک معتقدند که رفتارهای پرخاشگرانه و غیر محترمانه بیشتر توسط افرادی که از سرمایه فرهنگی پایین طبقه پایین و کارگر صورت می گیرد صورت می گیرد (به نقل از خادمی، ۱۳۸۷: ۵۳) و در مورد مفهوم سرمایه فرهنگی پیر بورديو معتقد است که هر رفتاری را باید انعکاسی ساختار فرهنگی نهاد جامعه دانست همچنان که مارسل موس معتقد بود که هر حرکت بدن در همبستگی تنگاتنگ با بستر اجتماعی اش یک حرکت فرهنگی است (قاسمی و همکاران؛ ۱۳۸۸: ۱۷) که نظر اکثر سوژه های پژوهش تایید کننده این نظریه ها است.

ج) شرایط مداخله گر: در مصاحبه ها، شرایط زیر به عنوان موثر در مدارای اجتماعی تماشاگران شناسایی شد:

۱) زیر ساخت فیزیکی: تسهیلات و امکانات ورزشگاه ها به عنوان زیر ساخت فیزیکی و نقش آن بر رفتار های تماشاگران و از جمله مدارای اجتماعی آنها گزینش شد. این نتیجه همسو با تحقیق الهی و پورآقایی که سال ۱۳۸۳ همسو می باشد. همچنین در تحقیقات وثوقی و خسروی نژاد (۱۳۸۸)، عباس زاده (۱۳۹۶)، (آمینودین و لی (۲۰۰۸)، چن و همکاران (۲۰۱۳)، تئودوراکیس و همکاران (۲۰۰۹) و اوربیچ و بنکشتاین (۲۰۱۰)، نارضایتی از امکانات و تسهیلات رفاهی استادیوم های ورزشی از عوامل هیجانات منفی تماشاگران است.

۲) زیر ساخت آموزشی: مدیریت، شرایط حاکم بر ورزشگاه، نقش گروه مرجع و نقش رسانه های جمعی، به عنوان زیر ساخت آموزشی و نقش آن بر رفتار های تماشاگران و از جمله مدارای اجتماعی آنها گزینش شد. طی مصاحبه های انجام شده، اکثراً معتقد بودند نحوه برخورد با تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. این نتیجه با نتایج تحقیقاتی چون محمدکاملی (۱۳۸۶) و محمدی و دیگران (۱۳۹۲) مطابقت دارد. همچنین جو و شرایط هیجانی حاکم بر

بر مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران شامل؛ عدالت اجتماعی، ارزش ها و باور های مذهبی، اعتماد اجتماعی و کنترل اجتماعی شناسایی و تایید شد که این شرایط در سه سطح می توانند به عنوان شرایط علی مدارای اجتماعی تماشاگران در نظر گرفته شوند.

۱) عدالت اجتماعی: در مورد مولفه عدالت اجتماعی مصاحبه شونده ها معتقد بودند که مدارای اجتماعی در بین تماشاگران زمانی تقویت می شود که مدیران در سطح جامعه و در حوزه فوتبال به تفاوت های عمیقی که از جهات مختلف و تماشاگران وجود دارد، احترام و نگاه یکسانی داشته باشند و مدیریت جامعه و منابع در شرایط عدالت اجتماعی قرار گیرد. که نتایج این بخش با تحقیق وثوقی (۱۳۸۸) همخوانی داشت.

۲) ارزش ها و باورهای مذهبی: تقویت ارزش ها و باورهای مذهبی تماشاگران شر به عنوان یکی از شرایط علی مدارای اجتماعی تماشاگران در سطح ارزشی، ذهنی و نهادی شناسایی و تایید شد که با نتایج پژوهش های سراج زاده و همکاران (۱۳۸۳)، زالی زاده و همکاران (۱۳۹۵) و مومنی و همکاران (۱۳۹۵) و نظریات دورکیم و هابرماس در زمینه باورها و ارزش های مذهبی مغایر و با نتایج تحقیق صابر (۱۳۸۳) و قاضی نژاد و همکاران (۱۳۹۶) در این زمینه همسو می باشد.

۳) اعتماد اجتماعی: نتایج تحقیق حاضر نیز موید نظریه گیدنز در رابطه با اعتماد اجتماعی و مدارای اجتماعی می باشد. به طوری که اکثر مصاحبه کننده های این پژوهش معتقد بودند اعتماد به مدیران سیاسی، اعتماد مدیران ورزشی، مدیران باشگاه ها، خانواده و دوستان باعث تقویت مدارای اجتماعی تماشاگران خواهد شد. این نظرات همسو با نتایج تحقیق جلائیان بخشنده (۱۳۹۶) و شارع پور و همکاران (۱۳۸۸) می باشد.

۴) کنترل اجتماعی: هیرشی در نظریه کنترل اجتماعی خود به این مسئله اشاره می کند که؛ عناصری در جامعه وجود دارند که باعث کنترل افراد و پیوند آنها با جامعه می شوند این عناصر عبارتند از؛ دلبستگی و وابستگی، تعهد، مشغولیت و پایبندی به اعتقاد؛ که همه این عناصر باعث کنترل فرد و در نتیجه باعث می شوند فرد سازگار در جامعه سازگار باشد (ممتاز، ۱۳۸۱: ۱۲۰). نتایج تحقیق حاضر نیز موید نظریه هیرشی در رابطه با کنترل اجتماعی است. در اکثر مصاحبه کننده های این پژوهش معتقد بودند اعتماد به مدیران سیاسی، اعتماد مدیران ورزشی، مدیران باشگاهها، خانواده و دوستان، پلیس باعث تقویت مدارای اجتماعی تماشاگران خواهد شد. این نظرات همسو با نتایج تحقیق از جمله عباس زاده و دیگران (۱۳۹۶) و شفییعی و همکاران (۱۳۹۵) می باشد.

اجتماعی، همچنین تقویت استاندارد های بهداشتی و درمانی، رفاهی و امنیتی ورزشگاه ها، ساماندهی بلیط فروشی و حمل و نقل تماشاگران، جلوگیری از ورود افراد وندال و شرور و سابقه دار به ورزشگاه ها و نهایتا استفاده از شبکه های مجازی برای تقویت ارتباط مدیران ورزشی، تماشاگران، بازیکنان و سایر عوامل درگیر در مسابقات ورزشی از جمله راهبرد های ارتقاء کیفیت خدمات برای تماشاگران فوتبال بودند. که هدف از برقراری این استانداردها، رفاه تماشاگران، شرایط مناسب خبرنگاران، وضعیت مناسب برای داوران، وضعیت مطلوب زمین مسابقه برای بازیکنان و شرایط برابر و یکسان برای بازی کلیه تیم های شرکت کننده می باشد.

۲) راهبرد های آموزشی: در این راستا، آموزش های لازم بویژه در سنین پایین برای گروههای هدف حایز اهمیت بسزایی است. براین اساس آموزش رفتارها و هنجار های اجتماعی باید درصدر برنامه ها و وظایف خانواده، نهاد های فرهنگی و نهاد آموزش و پرورش کشور قرار گیرد. هم چنین با توجه به تاثیر چشم گیر و انکار ناپذیر رسانه های گروهی به ویژه صدا و سیما در این زمینه، همکاری و هماهنگی آنان بسیار ضروری به نظر می رسد. موضوع دیگر در این زمینه رفتار بازیکنان، مربیان، پیشکسوتان ورزش فوتبال در رواج مباحث فرهنگی و اخلاقی است. چرا که آنها به عنوان گروههای مرجع تماشاگران می توانند نقش بسزایی در ترویج فرهنگ و رفتار مثبت در بین تماشاگران داشته باشند.

۳) پیامدها: و فراگیر شدن مدارای اجتماعی در بین تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران پیامد های زیر را به همراه خواهد داشت: افزایش اعتماد اجتماعی و نشاط اجتماعی تماشاگران، استقبال بیشتر بانوان، کودکان، بزرگسالان از بازی های لیگ و کاهش رفتار های ضد اجتماعی، احترام به ارزش ها و باور ها و اعتقادات تماشاگران با هویت های مختلف، به رسمیت شناخته شدن تفاوت های هویتی، ترویج اخلاق در بین تماشاگران و الگو سازی درست برای نوجوانان و کودکان، حفظ و تقویت یکپارچگی ملی رضایت اجتماعی تماشاگران، نگاه مثبت سازمان های ورزشی بین المللی به فوتبال ایران ونهایتا کاهش هزینه های ناشی از جرائم انضباطی از پیامد های مدارای اجتماعی در بین تماشاگران خواهد بود.

ورزشگاه چون نقش داوران، قوانین و مقررات، بازیکنان پرحاشیه و جذاب بودن ورزش فوتبال، گمنامی و جمعیت ورزشگاه و... به عنوان تحریکات محیطی در ورزشگاه بسیار بر رفتار تماشاگر اثر گذارند که با نتایج تحقیق وثوقی و خسروی نژاد (۱۳۸۸) همسو می باشد. سطح تقریبا برابری از نظرات، مربوط به نقش پر رنگ گروه های مرجع شامل بازیکنان، مربیان، لیدر ها، مدیران و پیشکسوتان در جهت دادن مدارای اجتماعی تماشاگران بود. رحمتی (۱۳۸۱) نیز در تحقیق بین ۴۰۴ نمونه تصادفی تماشاگران و طرفداران پرسپولیس و استقلال مشاهده کرد که متغیرهای خانواده، دوستان و مسئولان ورزشی به عنوان گروههای مرجع می توانند بر رفتار های طرفداران دو تیم اثر گذار باشد که با نتایج تحقیقات اندام و سلیمی (۱۳۹۴)، جهانفر (۱۳۸۱)، شاه منصوری و مظفری (۱۳۸۵)، قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، هوی (۲۰۰۵) و اسپایج (۲۰۱۴) همخوانی دارد و نهایتا در بخش زیر ساخت آموزشی، پاسخگویان به نقش پررنگ برنامه های ورزشی رسانه هایی در بین تماشاگران تاکید می کردند و اکثرا معتقد بودند رسانه های جمعی و بویژه برنامه های انتقادی تلویزیون در رفتار تماشاگران نقش بسزایی دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش های پیشین در این زمینه از جمله: دهشیری (۱۳۸۸)، جهانگیری و افراسیابی (۱۳۹۰)، راسل و وارد (۲۰۰۲) مطابق می باشد.

د) راهبردها: در مجموع برای توسعه مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران و نهادینه کردن آن در بین تماشاگران فوتبال علاوه بر توجه به عوامل علی، زمینه ای و مداخله گر موثر بر مدارای اجتماعی توجه به راهبرد های زیر ضروری به نظر می رسد.

۱) راهبردهای مدیریتی: رعایت عدالت اجتماعی بین تیم ها و تماشاگران تیم های مختلف، مسئولیت پذیری مدیران ورزشی و مدیران باشگاه ها، ارتقای سطح کیفی رسانه های شنیداری، دیداری و مجازی در جهت همبستگی بیشتر بین قومیت ها، اقلیت ها و...، آموزش تماشاگران، نهادینه کردن فرهنگ مدارای اجتماعی از طریقه رسانه ها و نهادها برای افراد و بویژه کودکان و نوجوانان، تلاش برای ارتباط مثبت بین نهاد ورزش و سایر نهاد های جامعه و استفاده بیشتر از تحقیقات پژوهشگران برای کیفیت بخشیدن به وضعیت مدارای

REFERENCES

- Abbaszadeh, Mohammad; Saadati, Musa; Kabiri, Afshar and Taha ashaeri (2017) Sociological study of the factors affecting aggression among football spectators, Social Order Quarterly. Year 9, Winter, No. 4. 70-35.
- Adibi Sedeh, Mehdi, Rastegar, Yaser and Beheshti, Seyed Samad (2012). Social tolerance and its dimensions. Social Welfare Research Quarterly, Year 13, 1, 376-353.

- Aghaei, Majid, Mullanorouzi, Keyvan (2015), Criminological Analysis of Failure-Aggression Theory in Football Spectator Violence, *Journal of Sports Psychology Studies*, No. 26, 151.
- Aghapour, Seyed Mehdi (2001), *Analytical Research in Sociology of Sport*, Tehran: Physical Education Organization of the Islamic Republic of Iran.
- Asgari, Ali and Sharipour, Mahmoud (2009) "Typology of Tolerance and its Assessment among Students of the Faculties of Social Sciences, University of Tehran and Allameh Tabatabai, Tehran, *Iranian Journal of Cultural Research*, Volume 2, Number 4. 740.
- Askari, Ali (2016) "Conceptual journey of tolerance: from Castellion to" Habermas taken on 21/3/99, quoted from the website: [http //: www. Universaltolerance.org/en](http://www.Universaltolerance.org/en).
- Azad Armaki, Taghi (2016). Tolerance and social obstacles to its realization in Iran. *Citizen Today Electronic Magazine*, page 15.
- Bashirieh, Hossein (1995), *The State of Reason: Ten Discourses in Philosophy and Political Sociology*, Tehran: Institute for the Publication of Modern Sciences.
- Clark Kelly James (2009) .The Good of Diversity and the Virtue of Tolerance. *Quarterly Journal of Philosophical Meditations*, Volume:1 Issue: 1
- Danaeifard, Hassan, Emami, Mojtaba, (2013), *Data Foundation Theory Strategy in Organization and Management Studies*, Tehran: Saffar Publications, Second Edition.
- Darin M. and Eric Tranby(2014) .New Dimensions of Tolerance: A Case for a Broader, Categorical Approach. *Sociological Science* 1:512-531. DOI: 10.15195/v1.a28
- Dehshiri, Mohammad Reza (2009), *Media and Culture*, *Iranian Journal of Cultural Research*, Volume 2, Number 4, 5, 208-179.
- Deminic, E. (1993). .Tolerance, Intolerance and Inter Religion Dialogue . *InterRligious Dialogue*, No:23.
- Doskarayev & Kulbayev (2017).Sport as an Important Factor of Strengthening Tolerance: The Case of Kazakhstan. *Journal of spacioce*. Vol. 38 (N° 46) Year 2017. Page 40
- Fathinia, Mohammad (1389). Pathology of TV sports programs in terms of how to address the behavioral abnormalities of football spectators. *Journal of Communication Research*, No. 64, 132 – 105.
- Ghasemi Vahid, Zalaktaf Vahid and Nooralivand, Ali (2009). *Sociology of Sports ..* Tehran. Sociologists Publications.
- Giddens Anthony (1999). *Politics, sociology and social theory*. Translated by Manouchehr Sabouri. Tehran, Ney Publishing.
- Giulianotti, Richard (2012), *Theories of Critical Sociology in Sport*, Translator: Afsaneh Tavassoli, Tehran: Alam Publishing.
- Hayden, Robert. (2002). Antagonistic tolerance. *Competitive sharing of Religious sites in south asia and the Balkans*. *Current Journal of Anthropology*. No 3. 31
- Iman, Mohammad Taghi, Momeni, Maryam (2016), *Sociological study of the relationship between religiosity patterns and various types of social tolerance among students of Shiraz University*, *Culture Quarterly in Islamic University*, sixth year, numbers 1 and 3.
- Islami, Mohammad Taghi (2002), *Principles of Tolerance*, Ravagh Andisheh Magazine, No. 14.
- Jahangiri, Jahangir, Afrasiabi, Hossein (2011), *A Study of Families in Shiraz on the Factors and Consequences of Tolerance*, *Applied Sociology*, Twenty-Second Year, No. 43.
- Jalaianbakhshandeh, Vajiheh, Ghasemi, Vahid, Iman Mohammad Taghi (2017), *Development and Measurability of Social Tolerance Scale Based on Giddens Construction Theory*, *Bi-Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, Year 7, Issue 21, Spring and Summer.
- Kabiri, Saeed; Rahmati, Mohammad Mehdi; Rezaeizadeh, Homayoun (2014) *Disciplinary Performance in the Management of Football Spectator Behavior (A Case Study of Damash Rasht and Bandar Anzali Sailors Spectators)*, *Iranian Social Issues Review Quarterly*, Volume 5, Number 2, Fall and Winter, 414-391.
- Kazemi, Mohammad Reza, (2007). Investigating the causes of football spectator riots after the great city of Iranian football from the spectators' point of view, *Quarterly Journal of Research in Sports Sciences*, No. 17: 114-110.
- Kazemi, Mohammad; Sheikhi, Reza; Shahbazi, Mahmoud; Nazanin Mehdi (2007). Investigating the causes of football spectator riots after the great city of Iran from the spectators' point of view, *Quarterly Journal of Research in Sports Sciences*. Issue 17. 114.
- King, P. (1976) *Toleration*, London: George Allen & Unwinm. electronic book.
- Kobayashi, T (2010) .*Social Bridging Social Capital in OnlineCommunities: Heterogeneity and Social Tolerance of Online Game Players in Japan*. *Journal of Human Communication Research*, No. 36,546-569.

- Mahdavi, Mohammadsadegh and Mubarak, Mohammad (1385). Analysis of Habermas Theory of Communication Action, Social Science and Research Quarterly, No. 8, p.2.
- Mehraein, Mohammad Reza (2014). New theories of sociology of sport. Tehran. Publication of sociologists.
- Merton, R. (1957). Social Theory and Social Structure, Newyork: Glencoe, Free Press. Ponte Academic Journal. September 2017, Volume 73, Issue 9
- Mohammadpour, Ahmad (2013). Experience of modernization (study of change and development in Horaman by the method of grounded theory). Tehran. Publication of sociologists.
- Mumtaz, Farideh (2002). Social Deviations: Opinions and Views. Tehran: Publishing Joint Stock Company.
- Rahmati, Mohammad Mehdi (2011), Sociology of Sports Violence, Tehran: Scientific and Cultural Publications, Second Edition.
- Rahmati, Mohammad Mehdi and Mohseni Tabrizi, Alireza (2003), A Study of the Sociological Factors of Violence and Aggression of Football Spectators: A Case Study. Tehran: Olympic Journal, No. 43, 91-77.
- Ruhalamini, Mahmoud (1997), Society, Culture and Football, Information Newspaper, 14Aban.
- Sarokhani, Baqer (2007), Research Methods in Social Sciences. Tenth Edition, Volume One, Tehran, Institute of Humanities and Cultural Studies.
- Sheikhi, Reza and Sharifian, Ismail (2016), Anger and sabotage in football spectators and their relationship with the quality of services in sports stadiums, Journal of Applied Research in Sports Management, No. 6. 95-89.
- Sirajzadeh, Seyed Hossein; Shariati Mazinani, Sara and Saber, Sirous (2004), A study of the relationship between religiosity and its types with social tolerance, Journal of Social Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, No. 4. 119.
- Susan Mendus (۱۹۹۷) toleration and the limits of liberalism, Nj: humanities press international. electronic book.
- Vosoughi Mansouro Akbari Hossein (2010) "Trends and Factors Affecting Value Change in a Comparative Study" Journal of Social Analysis, No. 4.59. 93.
- Vosoughi, Mansour; Khosravinejad, Seyed Mohsen (2009). A Study of Socio-Cultural Factors of Emotional Behavior of Football Spectators. Journal of Social Sciences Research Journal. Spring. third year. number 1 . 117 to 140
- Zalizadeh, Massoud; Hosseinzadeh, Ali; Zalizadeh, Mohsen (2015), Sociological study of the dimensions of social tolerance with emphasis on personality traits (Case study: Students of Shahid Chamran University of Ahvaz, Applied Sociology, No. 26. 165-149.
- Zanganeh, Peyman and Hamidi, Somayeh (2015) Analysis of the effects of tolerance policy on the process of sustainable development in Iran, First Line Quarterly, No. 30. 119-135.